

Hvilke regler gjelder for utslipp av oljeholdig avløpsvann? Hvordan fungerer reglene? Er det behov for endringer?

Av Ingrid Aarre Daae

Ingrid Aarre Daae er økotoksikolog og arbeider som senioringeniør i seksjon for lokal forurensning i Miljødirektoratet.

Artikkel basert på innlegg på Norsk vannforenings fagtreff 11. januar 2016.

Hvilke regler gjelder?

Forurensningsloven er grunnlaget for regulering av alle forurensende utslipp, også utslipp av oljeholdig avløpsvann. Loven sier at det er forbudt å forurense, hvis dette kan gi skade på miljøet av betydning. Den som har et utslipp som kan gi «nevneverdig skade eller ulempe for miljøet», må ha tillatelse til dette etter forurensningsloven, enten gjennom forskrift eller i eget vedtak. Det er den som forårsaker utslippet som er ansvarlig for å vurdere om utslippet kan gi skade på miljøet, og for å rette opp i eventuelle skader som følge av det.

Virksomheter med utslipp av oljeholdig avløpsvann vil også være omfattet av en rekke andre regelverk som er med på å begrense forurensning som internkontrollforskriften, avfallsforskriften, gjennom at de genererer farlig avfall, produktkontrollloven dersom de benytter kjemikalier, og av regelverk fra andre myndigheter, for eksempel Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB).

Forskrifter med hjemmel i forurensningsloven lages for å presisere hva som regnes som akseptabel forurensning innenfor et område. Forskrifter utformes også for å ivareta samlet belastning fra mange små utslipp, som totalt sett

kan utgjøre en stor miljøbelastning. Et eksempel på det siste er kapittel 15 i forurensningsforskriften, som regulerer påslipp og utslipp av oljeholdig avløpsvann fra bestemte bransjer. Det enkelte utslippet/påslippet trenger ikke være av særlig miljøbetydning, men må likevel begrenses for at den samlede belastningen ikke skal bli for stor. Kapittel 15 vil være hovedtema for denne artikkelen.

Kapittel 15 regulerer utslipp av oljeholdig avløpsvann fra bensinstasjoner, vaskehaller for kjøretøy, motorverksteder, bussterminaler, verksteder og klargjøringsentraler for kjøretøy osv. og anlegg for understellsbehandling. Forskriften gjelder bare for disse virksomhetene så lenge de har enten vaskeplass, smørehall, servicehall eller lignende. Virksomheter som har utslipp av oljeholdig avløpsvann og faller inn under virkeområdet, skal ha en utslippstillatelse fra kommunen.

Kommunen har gjennom forurensningsforskriften § 11-4 mulighet til å fastsette gebyrer for egen saksbehandling og tilsynsaktivitet som utføres, for å sikre at bestemmelsene i kapittel 15 overholdes. Kommunens egen økonomi skal derfor i utgangspunktet ikke være til hinder for å følge opp det ansvaret kommunen har som forurensningsmyndighet etter kapittel 15.

Utslippene fra virksomhetene som er omfattet av kapittel 15, vil være nokså forskjellige.

Noen slipper ut mye vann, mens andre nærmest ikke har utslipp. Forskriften er ikke skreddersydd for noen bransje. § 15-7 i forurensningsforskriften angir imidlertid standardkrav til utslipp. Standardkravet til oljeholdig avløpsvann i § 15-7 på 50 mg/l ble opprinnelig satt med utgangspunkt i hva en vanlig oljeutskiller vil klare, og ble ikke endret ved revisjon av forskriftene i 2005. Kravet til sandfanginnretning (el.) i § 15-7, ble opprettholdt for å sikre at mest mulig av tungmetallene i avløpsvannet ble samlet opp, og ikke ble ført videre på kommunalt nett eller ut i resipient.

Virksomheter som har påslipp av oljeholdig avløpsvann til kommunalt nett, men som ikke er omfattet av kapittel 15, eller ikke er regulert gjennom tillatelse eller forskrift av statlige myndigheter, er det fylkesmannen som er myndighet for, jf. rundskriv T-3/12. Øvrige virksomheter er Miljødirektoratet myndighet for. Fylkesmannen eller Miljødirektoratet regulerer aktuelle virksomheter, der vi mener det er behov.

Hvordan fungerer reglene?

Selv om en del kommuner jobber godt og systematisk med kapittel 15, er likevel vår generelle oppfatning at mange kommuner ikke prioriterer arbeidet. Så lenge arbeidet ikke prioriteres, og virksomheter for eksempel driver uten tillatelse og har for høye utslipp uten at dette får konsekvenser, er dette med på å undergrave forskriftens betydning. En del av bransjene som er omfattet av kapittel 15 er også vanskelige å følge opp, blant annet fordi de etablerer seg, for raskt å forsvinne igjen, og drives mer eller mindre lovlig.

Vi ser også eksempler på at det er en del misforståelser knyttet til forholdet mellom fylkesmannens og kommunens myndighet for utslipp av oljeholdig avløpsvann. Noen tilbakemeldinger går på at virkeområdet til kapittel 15 ikke er helt entydig, eller favner for snevert.

Er det behov for endringer?

Blant annet gjennom arbeidet med overvann, har det blitt diskutert om virkeområdet til kapittel 15 bør utvides. Miljødirektoratet er ikke fremmed på å se nærmere på dette, og dessuten på om vir-

keområdet kunne vært tydeligere formulert. Vi må imidlertid sikre at forurensningsmyndighetene prioriterer å arbeide med de viktigste forurensende bransjene. Hvilke virksomheter som skal prioriteres for regulering, vil alltid være et spørsmål om hvor stor miljørisiko virksomheten utgjør, også sett opp mot andre forurensende utslipp. Skal virkeområdet til kapittel 15 utvides, må vi også vite at kommunene prioriterer arbeidet.

Hovedmotivasjonen for at flere virksomheter skulle omfattes av kapittel 15, ville etter vår vurdering i så fall måtte være at virksomhetene har oljeholdige utslipp til resipient av betydning, men til nå ikke har vært prioritert av statlige forurensningsmyndigheter. I utgangspunktet mener vi kapittel 15 favner de viktigste bransjene med utslipp av oljeholdig avløpsvann, som ikke allerede reguleres av fylkesmannen eller Miljødirektoratet. For virksomheter med påslipp til det kommunale nettet mener vi kommunen allerede har nokså vide rammer for å stille nødvendige krav gjennom kapittel 15 A i forurensningsforskriften.

Så lenge en virksomhet som er omfattet av kapittel 15 har påslipp til kommunalt nett, vil standardkravene til olje i kapittel 15 etter vår vurdering normalt være gode nok. Men situasjonen kan være en annen ved utslipp direkte til resipient. Kommunen kan da imidlertid både gjennom enkeltvedtak eller i forskrift vedta krav som fraviker fra standardkravene i § 15-7. Slik vi ser det har kommunen derfor gode muligheter til fastsette alternative grenseverdier for eksempel til olje og tungmetaller, der det er nødvendig.

For å sikre en så lik behandling av forurensende bransjer som mulig, har Miljødirektoratet et ansvar for å veilede kommunen og fylkesmannen og eventuelt foreslå revidering av regelverket. Blant annet på bakgrunn av resultater fra fjorårets kontrollaksjon mot bilvaskerier, vil vi framover se nærmere på om store bilvaskerier bør ha konsentrasjonskrav til tungmetallinnholdet i avløpsvannet, slik som er praksis blant annet i Sverige. Vi ønsker også å se på om det er noe myndighetene kan gjøre for å tilrettelegge for at vi får Svanemerke bilvaskerier i Norge, slik de har i våre naboland.